

37. En ufaglært kvindes erindringer

Den følgende tekst er et uddrag af Maren Vests erindringer og handler om tiden som ufaglært kvinde i begyndelsen af 1900-tallet. Erindringerne er dikteret af Maren i 1932 og nedskrevet, af hvem ved vi ikke. Uddraget begynder med, at Karen (der er født på landet i 1885) er nygift og fortsat bor på landet.

Det første år døjede vi meget med sygdom, og flinke mennesker fra den landsby, vi boede i, kom og bragte mad til os.

Den lille pige, der blev født, da vi havde boet der nogle måneder var meget svag og døde et fjerdingår (: ¼ år) efter. (...)

Til foråret flyttede vi derfra til en anden by, hvor vi arbejdede begge to på en gård. Der var vi kun et halvt år. Så flyttede vi til en anden by. Denne vinter arbejdede min mand med at slå med plejl (: tærskokorn). Om foråret fik han i en anden by arbejde på et teglværk. Vor første lille søn var ikke uden en månedstid, da vi flyttede derhen, og han var så meget syg det meste af sommeren. Han kunne næsten ikke tåle mad, men han måtte alligevel med ud i roemarken, når jeg var ude at luge roer. Jeg var nødt til at gå på arbejde, og hjemme var der ingen til at passe på ham. Ved høstens tid måtte jeg sætte min dreng i pleje og gå ud at vaske om dagen. (...)

Der var vi i halvandet år, så flyttede vi igen til en anden by, hvor vi havde alt forefaldende arbejde, og jeg også måtte gå i marken. En tid var manden ved et teglværk, men der var det skik, at man drak hele lønnen op, så der var ikke godt at være. Der var heller ikke ret meget arbejde, så der var vi kun i et år, så flyttede vi til en anden by, hvor min mand arbejdede på gården, og jeg gik og malkede og

desuden havde alt forefaldende arbejde. Mens vi boede her, fik jeg tvillinger, to små piger. De levede kun i eet døgn, og de kom i een kiste. (...)

To måneder efter kom vi til byen (: København) at bo. Manden fik her arbejde på et jernstøberi. Det efterår fik jeg tvillinger, en dreng og en pige. Den lille pige levede kun i nogle dage, drengen i nogle uger.

Senere blev jeg selv syg, og netop den dag, vi skulle flytte, kom jeg på hospitalet, så min mand måtte ordne det hele selv, skønt han kort tid i forvejen var kommet til skade på sin fabrik med noget forbrænding på benene. Så kom der en ung pige af familien og var hos manden, de dage jeg var væk. Hun blev konfirmeret, og min mand var med ude til hendes konfirmation, men der blev han så dårlig i benene, så han kunne næsten ikke slæbe sig hjem. Han ville ikke have, at nogen skulle gøre noget ved hans fødder, så han var jo så sort og snavset, da jeg en otte dage efter kom hjem fra hospitalet. Jeg fik så fat i en børste og sæbe og en balje varmt vand og fik snavset af dem, men det meste af sommeren gik, før de var lægte. Arbejderne fra støberiet samlede lidt sammen til os og kom og gav os, så vi fik lidt at leve for: Senere var manden igen et stykke tid på støberiet, men så kom han på en anden fabrik. I den tid kam han ikke med ret mange penge hjem, somme tider ikke uden med ti kroner om ugen. Resen brugte han selv sammen med kammeraterne.

Den sommer fik jeg så en lille dreng, og da jeg blev rask derefter, måtte jeg selv begynde at gå på arbejde. Den store dreng sørgede så for den lille og gav ham flaske om dagen.

Det næste år fik jeg en dreng. Han blev otte måneder, det sidste halve år

havde han ligget på hospitalet, så var han kommet hjem, men da han havde været hjemme i fjorten dage, dik han Kolerine (: voldsom maveinfektion), og så bar jeg ham halvdød i mine arme ud til Bispebjerg hospital, og der døde han så. Han ligger begravet på Bispebjerg kirkegård.

I tiden derefter havde jeg en morgenplads ved rengøring i en større forretning inde i byen i tre år. Der fik jeg ni kroner om ugen for tre timers morgenarbejde.

Så fik jeg en lille pige, og hende blev jeg hjemme hos og passede de første to år. I den tid fik jeg tvillinger, to drenge. Den ene døde i krampe, da han var fem dage. Den anden levede i tre uger, så kom han på hospitalet og døde der. Min mand hentede ham i hans barnevogn i en lille kiste. Han havde været så medtaget, at de havde sagt, at min mand skulle ikke åbne kisten igen, men jeg fik ham til det, for jeg måtte se drengen. Han ligger nu begravet i samme grav som den anden tvilling ude på Vestre kirkegård.

Det var den drøjeste tid jeg har haft. Da tvillingerne kun var nogle dage, sad jeg oppe ved siden af sengen og vaskede. I lang tid havde min mand ikke noget arbejde. Så imidlertid fik han noget ved en vognmandsforretning, og jeg fik en formiddagsplads med rengøring hos en privat familie, hvor jeg fik min frokost, og når jeg ikke fik tid at spise den, tog jeg den med mig hjem og delte med mine børn.

Så kom min mand til skade ved at læsse koks. En anden ramte ham over øjet med en skovl. Og det gik han længe med og var dårlig; det har vist ramt hovednerven, så somme tider er han endnu ganske øm i den ene side af hovedet.

Et stykke tid efter kom min mand på hospitalet. Inden den tid havde jeg fået en lille pige. Han lå et halvt år. I den tid

Især op til jul medvirkede den private godgørenhed til at afbøde den materielle nød. Major Søderstrøm fra Frelsens Hær deler pakker ud til fattige fra Istedgade-kvarteret i København, ca. 1920.

levede vi af, hvad jeg kunne tjene og lidt til hjælp til huslejen fra kommunen. Så var han hjemme et par måneder, så kom han af sted igen, og mens han lå på hospitalet, blev jeg syg og kom på hospitalet. Så lå vi begge på hospitalet. Jeg lå i seks uger og kom hjem til lille Juleaften. Og min mand kom så hjem til Nytår. Vi var ikke i sygekasse, så det var under kommunen det hele (: fattighjælp). Min mand var blot hjemme i en måned, så måtte han afsted igen. Og denne gang var han der to måneder. Det var på almindeligheden (: fattighospitalet "almindeligt hospital").

Så gik der lang tid, hvor han ikke kunne arbejde, næsten et helt år. Så begyndte han lidt at arbejde igen.

Jeg fik nu en lille pige, men derefter blev jeg syg og måtte på hospitalet og opereres. Der var jeg meget syg, men vi havde det så godt, og jeg var glad for at være der. Da jeg kom hjem, måtte jeg holde mig i ro en månedstid. Så begyndte jeg igen at arbejde med vask og rengøring. (...)

Efterhånden, som børnene voksede op og blev store, måtte de jo også til at hjælpe til. Først begyndte de med at gå lidt i byen for folk. Da den ældste søn blev tolv år, fik han plads ved mælkevognen. Han måtte så op klokken fire hver morgen, og passe at være hjemme, så han kunne være i skole kl. tolv. Det var han ikke ved så længe, for jeg var ikke glad ved, at han skulle så tidlig op. Han fik så en budplads ved et ugeblad. Der skete et eller andet derinde, så han fik nogle ørefigner og kom hjem og fortalte om det, så blev hans far vred over det, og tog ham derfra. Så fik han budplads hos en skrædder, hvor de holdt så meget af ham, og han havde det så godt. Men så syntes min mand, han fik for lidt løn, og så kom han i en anden plads. Der var han også glad for at være, og de var godt tilfredse med ham, for han var så ærlig hele vejen igennem. Det var ved en chokoladefabrik, hvor han kørte ud med varer, og der havde han meget med pengesager

at gøre. Både tyve og femogtyve kroner kunne han have hjemme liggende til om mandagen. Hans mor var så bange for, at de skulle blive borte, men det blev de aldrig. Og det var folk så glade for, at han kunne ordne regnskabet så godt.

Men så ville hans far at han skulle i lære. Han havde nogen tid i forvejen været bud hos en konditor, men så måtte han ikke være der for politiet, han var for ung til at bære så store kurve. Nu kom han tilbage til ham, da han der havde fået interesse for faget, og der stod han så i lære i fire år. (...)

Døtrene bliver jo tidlig vænnet til at bestille noget. Når jeg går på arbejde, må de ordne hjemmet, inden de går i skole. Eftersom de er blevet større, har de haft bypladser, inden de gik i skole. En af dem har også passet en lille dreng og kørt med ham. Og den plads fik hun, da hun var ni år. Hun havde den hen ved et par år, men så blev drengen for stor. Lægen forbød hende at bære på ham mere. Han var for tung.

Den ældste af dem har nu en forretningsplads. Hun er 18 år, og hun begyndte med at få 35 kr. om måneden og kosten. Nu får hun 45. Hun bor hjemme og betaler lidt for vask og renlighed, og resten bruger hun så selv til tøjet. Hun er glad for sit arbejde, og fordi hun er blevet forfremmet i løn. Derfor mener hun, at folkene interesserer sig for hende.

Den ene søn er femten år, og han arbejder på et savskæreri, hvor han får sytten kroner om ugen. Dem får jeg hver fredag aften, når han kommer hjem, og jeg sørger så for, hvad han skal have. Selv får han femogtyve øre om dagen til drikkepenge eller som vi nu kan blive venner til. Desuden får han en lille skilling om søndagen, et halvthundrede øre eller en kroners penge, og så lidt ekstra til julegaver og sådant. Han slider så meget

fodtøj og træsko, og han er jo ikke færdig med at vokse endnu, så det er jo ikke så nemt at få det til at slå til. Hans cykel skal jo også holdes i orden, så der er jo noget for en anden een at tage fat i, når man har så mange at skulle holde med tøj og klæder.

Hvert år får de små piger en pakke som julegave fra børnehaven, og der er som regel en lille kjole i til dem, og det er en nydelig pakke og en stor hjælp, så den må man jo være meget taknemmelig for. Jeg har altid tårer i øjnene, når de kommer hjem med den.

Gennem skolen kommer den ene på sommerferie i Jylland. Hun har nu været fire år hos de samme mennesker, som hun holder meget af, og de er også glade for hende. De sender altid en pakke til hendes fødselsdag og til jul. (...)

Det er, hvad jeg kan fortælle om, hvad jeg har oplevet i min tid. Det er jo ikke altid så nemt, når man skal klare sig selv og så de mange børn. Det er dyrt både at få dem og at få dem i jorden, når de skal ligge pænt. Da min ældste søn blev født, kostede en jordemoder to kroner. Nu er det anderledes.

Det er snart en højtid, og børnene hvisker sammen om, hvad de skal samle sammen til deres mor, for at hun skal have at glæde sig over. Jeg har min mistanke om, hvad det er, de samler sammen til, men jeg søger jo at skjule mistanken. Sidste år havde jeg sparet sammen og betalt af, efterhånden som jeg tjente lidt, på en brun kjole til den store pige, og hun blev så henrykt for den, at hun tog mig om halsen og kyssede mig. Hun kom jo sent hjem fra sit arbejde juleaften, så hun havde ikke set noget i forvejen. Det er så rart for os forældre at se, at børnene er glade for den lille smule, man gør for dem.